

ಬರಗು

“ಬರಗು” ಇತಿಹಾಸ ಪ್ರಸಿದ್ಧ ನವಶಿಲಾಯುಗದ ಕಾಲದಿಂದಲೂ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿರುವ ಬೆಳೆ. ಈ ಬೆಳೆ ನೋಡಲು ಸಾವೆ (ಸಾಮೆ) ಯಂತಿರುತ್ತದೆ, ಕಾಳು ನವಣೆಗಿಂತಲೂ ದಪ್ಪವಿದ್ದು ಪನಿವರಗು, ಇತ್ಯಾದಿ ಹೆಸರುಗಳಿಂದ ಕರೆಯುವ ಬರಗು, ಒಣ ಬೇಸಾಯಕ್ಕೆ ಸೂಕ್ತ ಬೆಳೆ. ಗುಡ್ಡಗಾಡು ಪ್ರದೇಶ ಹಾಗೂ ಮೈದಾನ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯುವ ಬರಗು ಬರಗಾಲಕ್ಕೂ ಸೂಕ್ತ ಬೆಳೆ. ಇದು ಅಲ್ಪಾವಧಿ ಬೆಳೆಯಾಗಿದ್ದು, ಬಿತ್ತಿದ 65 ರಿಂದ 70 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಕಟಾವಿಗೆ ಬರುತ್ತದೆ. ಬಿತ್ತಿದ ಬಳಿಕ ಒಂದೆರಡು ಬಾರಿ ಮಳೆ ಬಂದರೂ ಭರವಸೆಯ ಬೆಳೆಯಾಗಿದೆ. ಬರಗು ಒಂದು ಸತ್ವಪೂರ್ಣ ಬೆಳೆ. ಇದರಲ್ಲಿ ಸಸಾರಜನಕ, ಕೊಬ್ಬು, ಪಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಲವಣಾಂಶಗಳು ಸಮೃದ್ಧವಾಗಿದ್ದು ಹೆಚ್ಚು ನಾರಿನ ಅಂಶ, ರಂಜಕ ಹಾಗೂ ಥಿಯಾಮಿನ್‌ಗಳಿಂದ ಕೂಡಿದ ಉತ್ತಮ ಪೌಷ್ಟಕ ಆಹಾರ. ಸಾವಯವ ಕೃಷಿಯಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲು ಸೂಕ್ತ. ನೈಸರ್ಗಿಕವಾಗಿ ರೋಗ ಹಾಗೂ ಕೀಟ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದೆ.

ತಳಿಗಳ ವಿವರ

ತಳಿಗಳು	ವಲಯ ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶ	ಬಿತ್ತನೆ ಕಾಲ	ಅವಧಿ (ದಿನಗಳು) ವಿಶೇಷತೆ
ಜಿಪಿಯುಪಿ-8	8	ಜೂನ್ ಮೊದಲ ಪಾಕ್ಷಿಕ	70
ಡಿಎಚ್‌ಪಿಎಮ್ 2769	3 ಮತ್ತು 8	-ಸದರ-	70

ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಬೇಸಾಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು (ಪ್ರತಿ ಎಕರೆಗೆ)

ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ	5 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ
ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರಗಳು	
ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಅಥವಾ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್	2 ಟನ್
ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು	
ಸಾರಜನಕ	8 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ
ರಂಜಕ	8 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ

ಬಿತ್ತನೆ

ಬಿತ್ತುವುದಕ್ಕಿಂತ 2 ವಾರಗಳ ಮುಂಚೆಯೇ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಅಥವಾ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್‌ನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜವನ್ನು 22.5 ರಿಂದ

30.0 ಸೆಂ. ಮೀ. ಅಂತರದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ 4 ಸೆಂ. ಮೀ. ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಿಲ್ಲದಂತೆ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಶೇ. 50 ರಷ್ಟು ಸಾರಜನಕ ಮತ್ತು ಪೂರ್ತಿ ರಂಜಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತುವಾಗ. ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕು. ಉಳಿದ ಶೇ.50 ರಷ್ಟು ಸಾರಜನಕ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದ 30 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲುಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ಅಂತರ ಬೇಸಾಯ: ಬಿತ್ತನೆಯಾದ 3 ವಾರಗಳ ನಂತರ 15 ದಿನಗಳಿಗೊಮ್ಮೆ ಅಂತರ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಬಿದ್ದ ಮಳೆಯ ನೀರು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಇಂಗಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದಲ್ಲದೇ ಕಳೆ ನಿಯಂತ್ರಣವಾಗುವುದು. ಬಿತ್ತಿದ ಒಂದು ತಿಂಗಳಲ್ಲಿ ಒಮ್ಮೆ ಕಳೆ ತೆಗೆಯಬೇಕು.

ಮಿಶ್ರ ಬೆಳೆ: ತೊಗರಿ, ಅಲಸಂದೆ, ಹೆಸರು, ಉದ್ದು ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಈ ಬೆಳೆಯೊಂದಿಗೆ ಮಿಶ್ರ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು.

ಸಸ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣೆ

ಕ್ರ.ಸಂ ಪೀಡೆ ಕೀಟಗಳು	ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಹಾನಿ	ನಿರ್ವಹಣಾ ಕ್ರಮಗಳು
1. ಕಾಂಡ ಕೊರಕ	ಮರಿಹುಳುಗಳು ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ರಂಧ್ರಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಕಾಂಡದ ಮಧ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಕೊರೆಯುವುದರಿಂದ ಸುಳಿ ಒಣಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.	ಮುಂಗಾರಿನ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕಾಂಡ ಕೊರಕ ಕೀಟಗಳ ಬಾಧೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು.

ಆ. ರೋಗಗಳು

ಈ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಹೆಚ್ಚಾಗಿ ಬಾಧಿಸುವ ರೋಗಗಳು ಕಂಡುಬಂದಿರುವುದಿಲ್ಲ.

ಇಳುವರಿ (ಪ್ರತಿ ಎಕರೆಗೆ)

ಕಾಳು	8-10 ಕ್ವಿಂ
ಮೇವು	1.6-1.8 ಟನ್

ಖರ್ಚು ಇಲ್ಲದ ಬೇಸಾಯ ಕ್ರಮಗಳು

- * ಜೂನ್ ಮೊದಲ ವಾರದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬೇಕು.
- * 4 ಸೆಂ.ಮೀ. ಕ್ವಿಂ ಹೆಚ್ಚು ಆಳದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬಾರದು.

ಸಾವೆ (ಸಾಮೆ)

ಸಾವೆ ಬೆಳೆಯು ಉತ್ತರ ಕರ್ನಾಟಕದ ಮುಖ್ಯ ಕಿರುಧಾನ್ಯ ಬೆಳೆಯಾಗಿದ್ದು ಸುಮಾರು 20,000 ದಿಂದ 25,000 ಹೆಕ್ಟೇರ್ ಪ್ರದೇಶದಲ್ಲಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಈ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಇಡೀ ಹಾಗೂ ಮಿಶ್ರ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಲಾಗುತ್ತಿದೆ. ಕಡಿಮೆ ಇಳುವರಿ ಹಾಗೂ ಆಹಾರವಾಗಿ ಬಳಸುವವರ ಸಂಖ್ಯೆ ಕಡಿಮೆಯಾಗುತ್ತಿರುವುದರಿಂದ ಈ ಬೆಳೆಯ ಕ್ಷೇತ್ರ ಕಡಿಮೆಯಾಗಿದೆ. ಕಾಳಿನಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಸಕ್ಕರೆ ಪ್ರಮಾಣ, ಕ್ರಮೇಣ ಜೀರ್ಣವಾಗುವ ಶರ್ಕರ ಪಿಷ್ಟ (ಕಾರ್ಬೋಹೈಡ್ರೇಟ್), ಹೆಚ್ಚಿನ ಪ್ರಮಾಣದ ಕೊಬ್ಬು, ಪಿಷ್ಟ ಲವಣಾಂಶಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿರುವುದು. ಕಾಳಿನಲ್ಲಿ ನಾರಿನಂಶ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು ಕ್ಯಾಲ್ಸಿಯಂ ಮತ್ತು ರಂಜಕವನ್ನು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಸಿಹಿ ಮೂತ್ರ ರೋಗಿಗಳಿಗೆ ಉತ್ತಮ ಆಹಾರ ಎಂದು ಸಂಶೋಧನೆಯಿಂದ ದೃಢಪಡಿಸಲಾಗಿದೆ. ಸಾವೆಗೆ ಇರುವ ಗುಣವಿಶೇಷಗಳು ಮತ್ತೆ ಈ ಬೆಳೆ ಹೆಚ್ಚು ಜನಪ್ರಿಯವಾಗಲು ಕಾರಣವಾಗಬಲ್ಲವು. ಕಲ್ಲುಗೊಚ್ಚಿನಿಂದ ಕೂಡಿದ ಭೂಮಿ, ಗುಡ್ಡದ ಇಳಿಜಾರು ಕಡಿಮೆ ಫಲವತ್ತತೆಯ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಹಾಗೂ ಕಡಿಮೆ ಮಳೆ ಬೀಳುವ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿಯೂ ಈ ಬೆಳೆ ಬೆಳೆಯಬಹುದು

ತಳಿಗಳ ವಿವರ

ತಳಿಗಳು	ವಲಯ ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶ	ಬಿತ್ತನೆ ಕಾಲ	ಅವಧಿ (ದಿನಗಳು) ವಿಶೇಷತೆ
ಸುಕ್ಷೇಮ	8	ಜೂನ್	90
ಡಿಎಚ್‌ಎಲ್‌ಎಮ್ 36-3	3 ಮತ್ತು 8	-ಸದರ-	90

ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಬೇಸಾಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು (ಪ್ರತಿ ಎಕರೆಗೆ)

ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ 5-6 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ

ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರಗಳು

ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಅಥವಾ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ 2.4 ಟನ್

ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು

ಸಾರಜನಕ 12 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ
ರಂಜಕ 6 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ
ಪೋಟಾಷ್ 6 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ

ಬಿತ್ತನೆ: ಬಿತ್ತನೆಗೆ 2-3 ವಾರಗಳ ಮುಂಚೆಯೇ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಅಥವಾ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್‌ನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಬೇಕು. ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜವನ್ನು 22.5 ಸೆಂ. ಮೀ. ಅಂತರದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ 4 ಸೆಂ.ಮೀ. ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಿಲ್ಲದಂತೆ, ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬೇಕು. 50 ರಷ್ಟು ಸಾರಜನಕ ಮತ್ತು ಪೂರ್ತಿ ರಂಜಕ ಹಾಗೂ ಪೋಟಾಷ್ ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತುವ ಕಾಲದಲ್ಲಿ ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕು ಸಾಧ್ಯವಾದಲ್ಲಿ ರಸಗೊಬ್ಬರ ಮತ್ತು ಬೀಜ ಒಟ್ಟಿಗೆ ಹಾಕುವ ಸಂಯುಕ್ತ ಕೂರಿಗೆಯಿಂದ ಬಿತ್ತನೆ ಸೂಕ್ತ. ಬಿತ್ತನೆಯಾದ 30 ದಿವಸಗಳ ನಂತರ ಉಳಿದ ಶೇ. 50 ರಷ್ಟು ಸಾರಜನಕವನ್ನು ಮೇಲು ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ಅಂತರ ಬೇಸಾಯ ಮತ್ತು ಕಳೆ ನಿಯಂತ್ರಣ

ಬಿತ್ತನೆಯಾದ ಮೂರು ವಾರಗಳ ನಂತರದಿಂದ ಪ್ರಾರಂಭಿಸಿ ಎರಡು ವಾರಕ್ಕೊಮ್ಮೆ ಕುಂಟೆ ಹಾಯಿಸುವುದರಿಂದ, ಬಿದ್ದ ಮಳೆಯ ನೀರು ಇಂಗಲು ಅನುಕೂಲವಾಗುವುದು. ಬಿತ್ತಿದ ತಿಂಗಳೊಳಗೆ ಒಮ್ಮೆ ಕಳೆ ತೆಗೆಯಬೇಕು.

ಮಿಶ್ರ ಬೆಳೆ : ಈ ಬೆಳೆಯಲ್ಲಿ ದ್ವಿದಳ ಧಾನ್ಯ ಅಥವಾ ಎಣ್ಣೆ ಕಾಳು ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಮಿಶ್ರ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು (ವಲಯ-8 ರಲ್ಲಿ).

ಸಸ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕ್ರಮಗಳು

ಕ್ರ.ಸಂ ಪೀಡೆ	ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಹಾನಿ	ನಿರ್ವಹಣಾ ಕ್ರಮಗಳು
ಅ. ಕೀಟಗಳು		
1. ಕಾಂಡ ಕೊರಕ	ಮರಿಹುಳುಗಳು ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ರಂಧ್ರಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ ಹಾಗೂ ಕಾಂಡದ ಮಧ್ಯ ಭಾಗವನ್ನು ಕೊರೆಯುವುದರಿಂದ ಸುಳಿ ಒಣಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.	ಮುಂಗಾರಿನ ಪ್ರಾರಂಭದಲ್ಲಿಯೇ ಬಿತ್ತನೆಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕಾಂಡ ಕೊರಕ ಕೀಟಗಳ ಬಾಧೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು.

ಆ. ರೋಗಗಳು: ಈ ಬೆಳೆಯನ್ನು ತೀವ್ರವಾಗಿ ಬಾಧಿಸುವ ರೋಗಗಳು ಇರುವುದಿಲ್ಲ ಇಳುವರಿ ಕಾಳು ಮೇವು ಪ್ರತಿ ಎಕರೆಗೆ 6-8 ಕ್ವಿಂ 2-2.4 ಟನ್

ಖರ್ಚು ಇಲ್ಲದ ಬೇಸಾಯ ಕ್ರಮಗಳು

- * ಜೂನ್ ಮೊದಲ ವಾರದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮುಗಿಸಬೇಕು.
- * 4 ಸೆಂ. ಮೀ. ಕ್ವಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಳದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬಾರದು.

ಊದಲು

ಊದಲು ಅಲ್ಪಾವಧಿ ಬೆಳೆಯಾಗಿದ್ದು, ರೋಗ ಮತ್ತು ಕೀಟ ನಿರೋಧಕ ಶಕ್ತಿ ಹೊಂದಿದೆ. ಮಳೆಯಾಶ್ರಿತ ಪ್ರದೇಶಗಳಲ್ಲಿ ಕಡಿಮೆ ಆಳದ, ಬಡ (ಅಲ್ಪ ಫಲವತ್ತತೆಯ) ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿಯೂ ಸುಲಭ ಬೇಸಾಯ ಪದ್ಧತಿಯಿಂದ ಬೆಳೆಯುವಂತಹ ಬೆಳೆಯಾಗಿದೆ. ಶುಷ್ಕ ವಾತಾವರಣವನ್ನು ಸಹಿಸಿಕೊಳ್ಳುವ ಶಕ್ತಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದು, ತೇವಾಂಶ ದೊರೆತ ತಕ್ಷಣ ಹುಲುಸಾಗಿ ಬೆಳೆಯುತ್ತದೆ. ಕಾಳಿನಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚು ಸಸಾರಜನಕ, ಕೊಬ್ಬು, ಪಿಷ್ಟ ಮತ್ತು ಲವಣಾಂಶಗಳಿರುವುದರಿಂದ ಉತ್ತಮ ಪೌಷ್ಟಿಕ ಆಹಾರವಾಗಿದೆ. ಕಾಳಿನಲ್ಲಿ ನಾರಿನ ಅಂಶ ಇತರೆ ಆಹಾರ ಧಾನ್ಯಗಳಿಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚಾಗಿದ್ದು ರಂಜಕವು ಸಾಕಷ್ಟು ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿರುವುದು.

ತಳಿಗಳ ವಿವರ

ತಳಿಗಳು	ವಲಯ ಮತ್ತು ಸನ್ನಿವೇಶ	ಬಿತ್ತನೆ ಕಾಲ	ಅವಧಿ (ದಿನಗಳು) ವಿಶೇಷತೆ
ಸುಶ್ರುತ	8	ಜೂನ್-ಜುಲೈ	85
ಡಿಎಚ್‌ಬಿ 93-2	3 ಮತ್ತು 8	-ಸದರ-	85

ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಬೇಕಾಗುವ ಬೇಸಾಯ ಸಾಮಗ್ರಿಗಳು (ಪ್ರತಿ ಎಕರೆಗೆ)

ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜ 4-5 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ

ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರಗಳು

ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಅಥವಾ ಕಾಂಪೋಸ್ಟ್ 2 ಟನ್

ರಾಸಾಯನಿಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳು

ಸಾರಜನಕ 8 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ
ರಂಜಕ 8 ಕಿ. ಗ್ರಾಂ

ಬಿತ್ತನೆ

ಬಿತ್ತನೆಗೆ 2-3 ವಾರಗಳ ಮುಂಚೆಯೇ ಕೊಟ್ಟಿಗೆ ಗೊಬ್ಬರ ಅಥವಾ ಕಾಂಪೋಸ್ಟನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಬೆರೆಸಿ, ಬಿತ್ತನೆ ಬೀಜವನ್ನು 22.5 ರಿಂದ 30 ಸೆಂ. ಮೀ. ಅಂತರದ ಸಾಲುಗಳಲ್ಲಿ 4 ಸೆಂ.ಮೀ. ಗಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಳವಿಲ್ಲದಂತೆ, ಸಾಲಿನಲ್ಲಿ ಬೀಜದಿಂದ ಬೀಜಕ್ಕೆ 5 ಸೆಂ.ಮೀ. ಅಂತರವಿರುವಂತೆ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬೇಕು. ಬಿತ್ತನೆಗೆ ಮುಂಚೆ ಶೇ. 50 ರಷ್ಟು ಸಾರಜನಕ ಮತ್ತು ಪೂರ್ತಿ ರಂಜಕ ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಬಿತ್ತುವಾಗ, ಉಳಿದ ಶೇ. 50 ರಷ್ಟು ಸಾರಜನಕ ಗೊಬ್ಬರವನ್ನು ಬಿತ್ತಿದ 30 ದಿನಗಳಲ್ಲಿ ಮೇಲು ಗೊಬ್ಬರವಾಗಿ ಕೊಡಬೇಕು.

ಅಂತರ ಬೇಸಾಯ

ಕಳೆ ನಿರ್ವಹಣೆಗಾಗಿ 2-3 ಬಾರಿ ಅಂತರ ಬೇಸಾಯ ಮಾಡಿ, ಒಂದು ಬಾರಿ ಕೈಗಳೆ ಕೈಗೊಳ್ಳಬೇಕು.

ಸಸ್ಯ ಸಂರಕ್ಷಣಾ ಕ್ರಮಗಳು

ಪೀಡೆ	ಲಕ್ಷಣ ಮತ್ತು ಹಾನಿ	ನಿರ್ವಹಣಾ ಕ್ರಮಗಳು
ಅ. ಕೀಟಗಳು		
ಕಾಂಡ ಕೊರಕ	ಮರಿಹುಳುಗಳು ಎಲೆಗಳಲ್ಲಿ ಸಣ್ಣ ಸಣ್ಣ ರಂಧ್ರಗಳನ್ನುಂಟು ಮಾಡುತ್ತವೆ, ಹಾಗೂ ಕಾಂಡ ವನ್ನು ಕೊರೆದು ತಿನ್ನುತ್ತವೆ. ಕೀಟಬಾಧಿತ ಗಿಡಗಳ ಸುಳಿ ಒಣಗಲು ಪ್ರಾರಂಭವಾಗುತ್ತದೆ.	ಮುಂಚಿತವಾಗಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡುವುದರಿಂದ ಕಾಂಡಕೊರಕ ಕೀಟಗಳ ಬಾಧೆಯನ್ನು ತಡೆಗಟ್ಟಬಹುದು.
ಆ. ರೋಗಗಳು		
ಕಾಡಿಗೆ ರೋಗ	ತನೆಯಲ್ಲಿ ಕೆಲವು ಕಾಳುಗಳು ಶಿಲೀಂಧ್ರ ಕೋಶಗಳಾಗಿ ಮಾರ್ಪಾಡಾಗುತ್ತವೆ.	ಒಂದು ಕಿ. ಗ್ರಾಂ ಬೀಜಕ್ಕೆ 2 ಗ್ರಾಂ ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಕಾರ್ಬೊನ್‌ಡೈಜಿಮ್ 50 ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಪಿ. ಅಥವಾ ಥೈರಾಮ್ 75 ಡಬ್ಲ್ಯೂ.ಪಿ. ಶಿಲೀಂಧ್ರನಾಶಕದಿಂದ ಬೀಜೋಪಚಾರ ಮಾಡಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬೇಕು.

ಮೇವಿಗಾಗಿ ಉಪಯೋಗ

ಈ ಬೆಳೆಯನ್ನು ಹೂವಾಡುವ ಅಥವಾ ಹಾಲುಗಾಳು ಹಂತದಲ್ಲಿ ಹಸಿರು ಮೇವಿಗಾಗಿ ಕಟಾವು ಮಾಡಿ ನಂತರ ಬರುವ ಕುಳೆ ಬೆಳೆ ಯನ್ನು ಕಾಳು ಮತ್ತು ಒಣ ಮೇವಿಗಾಗಿ ಬೆಳೆಯುವುದು ಲಾಭದಾಯಕ.

ಮಿಶ್ರ ಬೆಳೆ: ತೊಗರಿ, ಅಲಸಂದೆ, ಹೆಸರು, ಉದ್ದು ಮುಂತಾದ ಬೆಳೆಗಳನ್ನು ಈ ಬೆಳೆಯೊಂದಿಗೆ 4:1 ಪ್ರಮಾಣದಲ್ಲಿ ಮಿಶ್ರ ಬೆಳೆಯಾಗಿ ಬೆಳೆಯಬಹುದು.

ಇಳುವರಿ (ಎಕರೆಗೆ)

ಕಾಳು 8-10 ಕ್ಲಿಂ
ಮೇವು 1.6-2.0 ಟನ್

ಖರ್ಚು ಇಲ್ಲದ ಬೇಸಾಯ ಕ್ರಮಗಳು

- * ಬಿತ್ತನೆಯ 2-3 ವಾರಗಳ ಮೊದಲೇ ಸಾವಯವ ಗೊಬ್ಬರಗಳನ್ನು ಮಣ್ಣಿನಲ್ಲಿ ಸೇರಿಸಬೇಕು.
- * 4 ಸೆಂ.ಮೀ. ಕ್ಷಿಂತ ಹೆಚ್ಚು ಆಳದಲ್ಲಿ ಬಿತ್ತನೆ ಮಾಡಬಾರದು.